

4. Порядок реєстрації та обліку бюджетних зобов'язань розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів в органах Державної казначейської служби України: Затв. наказом Міністерства фінансів України від 02.03.2012 № 309.

5. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» № 280/97-ВР від 21.05.1997 // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-ВР>.

6. Порядок розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів на вкладних (депозитних) рахунках у банках: Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2011 № 6 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/6-2011-п>.

e-mail: b.shuliuk@tneu.edu.ua

**Шулюк Б.С., к.е.н., старший викладач кафедри фінансів
ім. С.І. Юрія ТНЕУ**

ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТИХ ФІНАНСОВИХ РЕЗЕРВІВ І ЗДІЙСНЕННЯ ЗАОЩАДЖЕНЬ

**Шулюк Б.С., к.э.н., старший преподаватель кафедры финансов
им. С.И. Юрия ТНЭУ**

ФИНАНСОВАЯ ГРАМОТНОСТЬ И ЕЕ ВЛИЯНИЕ НА ФОРМИРОВАНИЕ ЛИЧНЫХ ФИНАНСОВЫХ РЕЗЕРВОВ И ОСУЩЕСТВЛЕНИЕ СБЕРЕЖЕНИЙ

**Shuliuk B.S., Ph.D., Senior Lecturer of Department
of Finance named after S.I. Yuriy, TNEU**

FINANCIAL LITERACY AND ITS IMPACT ON THE FORMATION OF PERSONAL FINANCIAL WORKING BALANCES AND SAVINGS

Фінансова грамотність населення є передумовою прийняття ефективних рішень в соціально-економічній сфері, зокрема стосовно формування заощаджень і вкладання коштів у фінансові інструменти. Внаслідок розвитку економічних кризових явищ в Україні існує високий рівень недовіри населення до фінансових установ, а також невміння громадян управляти особистими фінансами. Адже більшість домогосподарств не мають ба-

нківського рахунку, не ведуть сімейний бюджет, не визначають власні фінансові витрати, що свідчить про незадовільний рівень фінансової грамотності населення. Фінансова необізнаність та недостатня освіченість населення може зумовити:

- прийняття нерационального рішення щодо вибору форм заощаджень;

- відсутність знань про власні права та обов'язки, що не дасть змоги відстояти власні інтереси у випадку виникнення непорозумінь чи суперечок з фінансовою установою;

- неможливість застосовувати отриману інформацію для прийняття рішення;

- втрату очікуваного доходу населення від інвестування заощаджень в економіку.

Безперечно, що у необхідному рівні фінансової грамотності повинні бути зацікавленими, в першу чергу, самі громадяни, адже людина, яка орієнтується у фінансових питаннях набагато краще захищена від шахрайства із сторони виробників фінансових продуктів та послуг, здатна уникнути зайвих витрат і забезпечити фінансовий захист своєї сім'ї.

Відтак можна стверджувати про нагальну необхідність підвищення рівня фінансової грамотності громадян України різних вікових груп [1, с. 204]. Дане питання стало особливо актуальним в останні десятиліття, коли яскраво спостерігається проблема боргового навантаження на сім'ю, недостатнього рівня грошових заощаджень та нездатності людей вживати потрібних заходів для забезпечення нормального рівня власного добробуту. Тому, домогосподарство, приймаючи рішення про заощадження, повинно вирішити в якому вигляді доцільніше зберігати кошти, а саме: на депозиті в банківських установах та отримувати проценти, вкладати частину заощаджень в цінні папери, або ж в який-небудь бізнес, дорогоцінні метали тощо.

В процесі зберігання коштів у банківських установах необхідно враховувати депозитний ризик. Депозитний ризик – можливість повного чи часткового неповернення вкладів або затримка їхнього повернення через імовірне банкрутство банку. Зниження депозитного ризику можна забезпечити шляхом страхування депозитних вкладів, а також диверсифікацією депозитного портфеля домогосподарства, незважаючи на те, що роздрібнення вкладів населення створює певні незручності для вкладників. При

цьому прийняття рішення про банківські вклади супроводжується низкою проблем у цій сфері, зокрема обмеженим доступом до інформації про поточний фінансовий стан банків.

Серед інших форм заощаджень домогосподарств є банківські метали. Позитивом згаданої форми заощаджень є зростання її вартості, відтак – отримання прибутку у майбутньому. Проте ця форма заощаджень має і певні недоліки. Так, банківські метали продаються тільки у формі злитків, які не кожне середнє українське домогосподарство може дозволити собі придбати. До того ж злитки металів не мають високої ліквідності.

Вибираючи конкретну форму заощаджень потрібно враховувати також інфляційні тенденції й те, що реальна вартість грошей може змінюватись. Крім того, основними чинниками, що впливають на ощадну активність домогосподарств в Україні, є такі:

1. Очікування домогосподарств щодо динаміки цін і кількості товарів на ринку [2, с. 360].
2. Очікування домогосподарств щодо змін у поточному доході та загальному фінансовому становищі у майбутньому [2, с. 360].
3. Рівень заборгованості.
4. Зміни в оподаткуванні.
5. Розвинутість фінансового ринку.
6. Довіра до фінансових інститутів і надійність інструментів інвестування.
7. Коливання відсоткових ставок.
8. Демографічні чинники (вікова група, рівень освіченості громадян, сектор зайнятості) тощо.

Незважаючи на нестабільність національної економіки, домогосподарства намагаються раціонально приймати фінансові рішення щодо споживання і заощадження. Складаючи поточні плани щодо розподілу та використання наявного доходу, вони враховують можливість накопичення грошових коштів або зводять їх до мінімуму. Однак, в період економічної нестабільності недовіра до банківської системи змушує домогосподарства забирати свої депозити, а вільні грошові кошти зберігати вдома і не в національній, а в іноземній валюті, оскільки під час кризи вони знецінюються.

Таким чином, з метою ефективного управління особистими фінансами в сучасних економічних умовах необхідно:

1. Розробляти фінансовий план щодо теперішніх і прогнозованих доходів, напрямків використання коштів, а також ймовірних доходів від вкладання коштів у фінансові інструменти.

2. Оцінювати вплив економічних та фінансових ризиків, що можуть погіршувати фінансовий стан домогосподарств.

3. Досліджувати особливості діяльності фінансових установ, їх фінансову стійкість і платоспроможність.

4. Стежити за тенденціями функціонування валютного ринку та обирати найоптимальнішу валюту.

5. Диверсифікувати вкладення у різні фінансово-кредитні установи та інструменти.

Отже, фінансова грамотність населення є визначальним фактором забезпечення фінансової безпеки громадян та прийняття ними ефективних рішень. Проте і держава також повинна бути зацікавленою у підвищенні фінансової грамотності своїх громадян, що сприятиме притоку вільних грошових коштів у фінансовий сектор країни, підвищенню інвестиційної поведінки для розвитку нових секторів економіки та для підтримки уже існуючих.

Література:

1. Захаркіна Л. С. Підвищення рівня фінансової грамотності населення України / Л.С. Захаркіна, К.П. Катериніна // Економічний форум. – 2014. – № 4. – С. 200–207.
2. Фінанси: підруч. / за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. – К.: Знання, 2008. – 611 с.